

Titel: Aforistiske udkast

Citation: "Aforistiske udkast", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2011 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p261-kom-root.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **under Gevær** : under aktiv militærtjeneste, fx under øvelse, udrykning, afmarch, parade o.l.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 3

◀ ligesom **og**: også.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 3

◀ **secernationes et quidem sensu metaphysico** : lat., udskillelser, afsondringer, og det endog i metafysisk betydning.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 4

◀ **vi tilbede alle (...) den ubekjendte Guddom** : allusion til ApG 17,23, hvor Paulus i sin tale på Areopagos siger til athenerne: »der [da] jeg gik omkring og betragtede Eders Helligdomme, fandt jeg og [også] et Alter, paa hvilket var skrevet: For en ukiendt Gud. Denne nu, som I ukiendt dyrke, denne forkynder jeg Eder« (NT-1819).

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 6

◀ **mit første Ophold i Gilleleie** : I juli 1834 skriver SKs ældre bror P.C. Kierkegaard i sin dagbog: »Den 26 reiste Søren da endeligen, skjøndt det egentl. ikke er kjendeligen bedre med Moder, til Gilleleie for der at tilbringe en 14 Dage med at styrke sin Helbred«, P.C. Kierkegaards dagbog (Det Kgl. Bibliotek, NKS 2656, 4|SN), bd. 1, s. 58. SKs mor, der havde været syg siden slutningen af maj, døde natten ml. den 29. og 30. juli 1834. I sin dagbog fortæller P.C. Kierkegaard videre, at SK ikke nåede hjem, inden hans mor døde; straks om morgenen den 30. juli sendte deres svoger C. Lund et af sine kontorbud til Gilleleje for at hente SK, der dog først kom hjem den 31. juli om morgenen.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 9

◀ **Foliant** : egl. bog, hvis format er bestemt af, at hvert ark kun er foldet en enkelt gang; meget stor bog.

I trykt udgave: Bind 27 side 225m linje 3

◀ **Fruentimmer** : kvinder.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 7

◀ **Højærværdige** : Til de enkelte rangklasser i rangforordningen af 14. okt. 1746 (med ændringer ved bekendtgørelse af 12. aug. 1808) var knyttet særlige tiltaleformer, if. hvilke 'Deres Højærværdighed' blev benyttet ved titulering af den højere og højeste gejstlighed, placeret i 2. til 6. klasse, således både Sjællands biskop og Københavns sognepræster, hofprædikanter og teologiske doktorer m.fl.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 21

◀ **Stat op** : stå op.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 23

◀ **bedæk** : beklæd.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 23

◀ **vandre ud fra ... dit fædrene Stade og vær (...) Udlænding** : allusion til beretningen i 1 Mos 12,1, hvor det om Abram, som senere fik navnet Abraham, fortælles: »Og HERREN havde sagt til Abram: gik ud af det Land, og fra din Slægt, og af din Faders Huus, til det Land, som jeg vil vise dig« (GT-1740). –

Udlænding: se fx Stefanus' forsvarstale, hvor han refererer til, at Gud befalede Abraham at forlade sit land og sin slægt og »taledes saaledes: hans [Abrahams] Sæd skal være som Udlændinge udi et fremmed Land« ApG 7,6 (NT-1819).

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 24

◀ **Reitzels Boutik** : sigter til C.A. Reitzels Boglade, grundlagt i 1819 af Carl Andreas Reitzel (1789-1853), siden 1827 beliggende i Store Købmagergade (se kort 2, C2), nuv. nr. 44, og fungerede som et uofficielt samlingspunkt for tidens skønånder. Reitzel, der blev udnævnt til universitetsboghandler i 1829, drev også forlagsvirksomhed og blev efterhånden forlægger for tidens førende forfattere.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 25

◀ **dersom Kjære jeg haver fundet Naade for dine Øine** : allusion til fx 1 Sam 27,5, hvor David siger til

filisterkongen Akish: »Kiære, dersom jeg haver fundet Naade for dine Øine, saa lad dem give mig Rum i een af Stæderne i Landet, at jeg maa bliver der« (GT-1740). I øvrigt anvendes udtrykket (uden 'kære') jævnligt i GT, se fx 1 Mos 18,3; 4 Mos 32,5; 2 Sam 15,25; Est 7,3.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 27

◀ **non solum claudicat** : lat., ikke blot halter.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 28

◀ **som Jødernes Stamfader** : hentyder til beretningen i 1 Mos 32,25-32 om Jakobs natlige kamp med Gud for at blive velsignet; og han blev velsignet, men under kampen fik han et slag på hofteskålen, så han kom til at halte. Jakob er den tredje af Israels stamfædre; de to andre er hans far, Isak, og hans farfar, Abraham; de omtales ofte som de tre patriarker.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 28

◀ **sed omnino prorsus judaizat** : lat., men følger helt og aldeles jødisk skik.

I trykt udgave: Bind 27 side 225 linje 28

◀ **lider (...) tantalik** : hentyder til den gr. sagnkonge Tantalos, som af guderne blev dømt til evigt at plages af sult og tørst. I underverdenen stod han i vand til hagen og med en frugtgren hængende over hovedet. Når han ville drikke, trak vandet sig tilbage, og når han ville spise, trak grenen sig væk. Jf. Homer *Odyseen*, 11. sang, v. 582-592.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 1

◀ **Hvad er Sandhed** : allusion til beretningen i Joh 18,33-38 om Pilatus' forhør af Jesus, hvor Pilatus ved slutningen af forhøret siger til Jesus, v. 38: »hvad er Sandhed?« (NT-1819).

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 3

◀ **destoværre** : desværre.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 7

◀ **Artikel** : sag.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 8

◀ **difficiliste** : af lat., vanskeligste, besværligste.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 10

◀ **betræffende** : angående.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 12

◀ ligesom **og**: også.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 14

◀ **Umsicht** : ty., (fornuftig) omtanke, (eftertænsom) forsigtighed.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 14

◀ **andrage paa** : foreslå.

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 16

◀ **En dannet Mand, henved 50 Aar ... Tillige frabedes al Spøg** : citat fra kontaktannonce i *Almindelig Commissions-Tidende*, udg., red. og forlagt af C. Larsen, nr. 212, den 12. sept. 1839, s. 1, sp. 6. Bladet udkom fra efteråret 1837 til efteråret 1839. – Hensyn **paa**: til. – **Snaregade**: gade i København (se kort 2, B2). I øverste venstre hjørne på avisens forside meddeles følgende: »I Snaregade Nr. 12, i Stuen, modtages hver Dag – undtagen Helligdagene – fra Kl. 8 Morgen til 6 Eftermiddag alle Slags Bekjendtgørelser til 'Almindelig Commissions-Tidende'.«

I trykt udgave: Bind 27 side 226 linje 21

◀ **Torsdagen d. 12 Sept** : 226,21.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 1

◀ **forskaffe** : hjælpe (en) til at opnå, skaffe.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 4

◀ **Efterslæt** : om en fests fortsættelser (næste aften) efter hovedfesten; her nærmest i betydningen: efterklange.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 6

◀ **Folke-Bladets**: *Dansk Folkeblad*, udg. af »Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug«, fra maj 1839 red. af F.C. Olsen. Bladet udkom første gang den 29. maj 1835 red. af selskabets »Skriftcommittee«. Om bladets formål bestemmes følgende i § 2 i »Love for Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug«, trykt på upaginerede sider bagest i 1. årg.: »Selskabet foranstalter Udgivelsen af et Ugeblad, hvis Hovedformaal er at udbrede saadanne Kundskaber, som kunne [kan] tjene til at oplyse Folket, og danne dets Dom over Gjenstande, der maae være vigtige for Alle. I dette Blad vil tillige, ved given Leilighed, tages Hensyn til Skrifter og Blade, som høre til den almindelige Folkelæsning, for at understøtte det Gode og modarbejde det Slette.« Sml. i øvrigt Papir 136, dateret marts 1836, i SKS 27, 134,4, med kommentar.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 14

◀ **Adresseavisen** : daglig betegnelse for *Kiøbenhavns Kgl. allene privilegerede Adresse Contoirs Efterretninger*, udg. 1759-1909 (navnet undergik mindre forandringer i tidens løb), det vigtigste organ for de københavnske averteringer og bekendtgørelser. Bortset fra *Berlingske Tidende* var *Adresseavisen* det eneste blad i København, der havde ret til at indrykke avertissementer mod betaling; fra 1800 udkom avisen seks dage om ugen.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 16

◀ **Hverdags-Historiernes**: hentyder til de meget yndede romaner og noveller, som udkom anonymt i årene 1827-45, efter 1828 under mærket »Forfatteren af en Hverdags-Historie«, alle udg. af J.L. Heiberg. Værkerne udspiller sig i det københavnske borgerskab, gerne i det intime, huslige liv, og handlingen er koncentreret om forelskelse og ægteskab. Forfatteren var Heibergs mor, Thomasine Gyllembourg (1773-1856), der som en af landets mest produktive og læste forfattere gennem en snes år skabte den type prosa, der er blevet betegnet 'hverdagshistorier'.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 17

◀ **forflere sig** : forøger sig i antal, mangfoldiggør sig.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 19

◀ **mer bemeldte** : flere gange tidligere omtalte.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 22

◀ **liquiderer** : træder i likvidation, spiller fallit.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 25

◀ **traadte op** : optrådte, fremtrådte.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 29

◀ **deus ex machina** : lat., af gr. ἀπὸ μηχανῆς θεός (apò mēchanēs theós), egl. 'en gud fra hejsemaskinen (på et teater)', dvs. en gud, der på et afgørende punkt i et drama griber uventet ind i handlingen. Talemåden optræder fx i Platons dialog *Kratylos*, 425d, og afspejler den konstruktion i det gr. teater, at en skjult kran hejste en gud ned på scenen, en kompositorisk konstruktion, Aristoteles kritiserer i *Poetikken*, 1454b 1ff., og Horats i *Ars Poetica* (lat., Digtekunsten), v. 191f.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 29

◀ **Spænd** : morsomme og spændende optrin, løjer.

I trykt udgave: Bind 27 side 228 linje 34

◀ **apparte** : aparte, særlig, speciel.

I trykt udgave: Bind 27 side 229 linje 3

◀ **regne paa** : regne, kalkulere med.

I trykt udgave: Bind 27 side 229 linje 4

◀ **sige ligesom Tobias Procurator ... daarlig Jurist der ikke af een Proces skabte 10** : hentyder til 5. akt, 4. scene, i Ludvig Holbergs komedie i fem akter *Mester Gert Westphaler eller den meget talende Barber*, hvor prokuratoren, dvs. sagføreren Tobias siger: »En Procurators Dygtighed bestaaer ikke derudi, at han kan forstaae en Sag, men at han kan gjøre een til flere; det var det, man fornemmelig [især] rosende min salig Formand for, at han gik aldrig til Ting med een Sag, han gik jo [uden at han gik] med fire tilbage«, i *Ludvig Holbergs udvalgte Skrifter*, udg. af K.L. Rahbek, bd. 1-21, Kbh. 1804-14; bd. 6, 1806, s. 228. – Komedien *Gert Westphaler* findes i to versioner. Opr. var den en femaktskomedie, som Holberg lod trykke i det første bind af komedierne i 1723; da dette bind blev genoptrykt i 1724, var komedien bearbejdet og forkortet til en enakter. Den replik af prokurator Tobias, SK her henviser til, findes kun i den opr. version og er ikke med i enaktsudgaven, som er den version, der findes i *Den Danske Skue-Plads* bd. 1-7, Kbh. 1758 el. 1788 [1731-54], ktl. 1566-1567; bd. 1. Bindene er uden årstal og sidetal.

I trykt udgave: Bind 27 side 229 linje 4

◀ **tilslive** : tilslibe.

I trykt udgave: Bind 27 side 229 linje 10

◀ **forarbeide (...)** i **lukkede Maskiner** : se fx følgende annonce under rubrikken »Faldbydelser« i »Tillæg« til *Adresseavisen* (228,16), nr. 225, den 22. sept. 1838: »*Rosenlund*. / Al den Chocolate, som kommer fra denne Fabrik, tilberedes i lukkede Maskiner, drevne ved Hestekraft, uden Ild, alene ved Frictionen [gnidningsmodstanden], hvorved den opnaaer en fortrinlig Fiinhed, og [også] maa Chocolate, paa denne Maade tilberedt, være meget sund og god, hvorfor den anbefales, saavel som Bryst- og Sundheds-Chocolate med Moos.« Herpå anføres tre forretninger i København og én på Christianshavn, hvor chokoladen kan købes til »Fabrikkens Priser«, der herefter oplyses. Annoncen er underskrevet R.T. Kehlet, der var indehaver af et københavnsk konditori med café og i 1829 også grundlægger af forlystelsesstedet »Rosenlund« på Værnedamsvej.

I trykt udgave: Bind 27 side 229 linje 20

◀ **Deichmanns Chocolate** : se fx følgende annonce under rubrikken »Faldbydelser« i »Tillæg« til *Adresseavisen* (228,16), nr. 225, den 22. sept. 1838: »*Chokolade*, udarbejdet til den fuldkomneste Fiinhed i P. C. Deichmanns Fabrications-Handels Damp-Chocolate-Fabrik, Elisabeths-Minde, udsælges til Fabrikpriserne (...).« Herpå oplyses priserne efterfulgt af en fortegnelse over tolv forretninger i København og én på Christianshavn, hvor chokoladen kan købes til de angivne priser. Herefter slutter annoncen således: »Det bemærkes, at Fabrikatet ikke alene i enhver Henseende staaer ved Siden af den i Udlandet forarbejdede Chocolate, men endog har det Fortrin fremfor denne, at det er vægtigere og ikke ubetydeligt billigere.« Annoncen, der står i parallelsalten lige over for Kehlets annonce omtalt i foregående kommentar (229,20), genfindes i *Adresseavisen*, nr. 270, den 16. nov. 1839.

I trykt udgave: Bind 27 side 229 linje 21